

Centraal Justitieel Incassobureau
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Stand van de Uitvoering 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord

03

1. Introductie

05

2. Ruimte die is ontstaan

07

3. Drie perspectieven

09

4. Rechtshandhaving
met oog voor het
individu

11

5. Werken voor de
maatschappij vraagt om
samenwerking en
gegevensdeling

16

6. Veilige, betrouwbare
en deskundige
uitvoering

20

Voorwoord

Ruimte voor beweging

In deze Stand van de Uitvoering (verder: Stand) van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) informeer ik uw Kamer over de ontwikkelingen in onze uitvoering. Deze Stand hebben wij het thema ‘Ruimte’ gegeven. En dat is niet zomaar.

In onze vorige Stand van de Uitvoering 2023 (verder: vorige stand) benoemde ik al dat wij in ons werk met mensen, situaties tegenkomen waarin de (standaard)regels niet passen. Het gebrek aan ruimte in de toepassing kon leiden tot ongewenste situaties voor mensen in de samenleving. We vroegen uw Kamer daarom meer ruimte op verschillende gebieden. Om meer maatwerk te kunnen bieden als voortzetting van de tenuitvoerlegging geen redelijk doel meer dient. Er is nadien veel gebeurd op dit vlak. De gevraagde ruimte om verhogingen bij verkeersboetes kwijt te schelden is opgenomen in het regeerprogramma. We werken mee aan de uitwerking van de maatregelen met de wens dit zo snel mogelijk in te kunnen voeren. Ook is er concreet zicht op een bredere toepassing van de hardheidsclausule. Daarnaast is de mogelijkheid van een vervangende taakstraf in plaats van vervangende hechtenis in zicht gekomen. Wij zijn blij met deze uitkomst, omdat het ons meer mogelijkheden biedt een passende aanpak te realiseren.

De nu voorliggende Stand is een logisch vervolg op de gezette stappen. We vragen ruimte de beweging voort te zetten naar een passende aanpak in de dienstverlening op alle terreinen van de tenuitvoerlegging. Daarmee leveren we een belangrijke bijdrage aan de geloofwaardigheid van de rechtshandhaving. Wij menen dat het belangrijk is ruimte te zoeken, passend binnen de beginselen van rechtsstatelijkheid om gedurende de tenuitvoerlegging maatwerk te leveren als de situatie van de persoon daar om vraagt. Het CJIB ziet daarin voor zichzelf ruimte om met de juiste rechtsstatelijke waarborgen, deze afwegingen te maken en individuele beslissingen te nemen.

We vragen hier ruimte om samen met het Openbaar Ministerie (OM) meer rechtshandhaving op maat in de tenuitvoerlegging te beproeven en we vragen aandacht voor het kunnen inzetten van andere sanctiemodaliteiten. Meer flexibiliteit en slagkracht in de uitvoering van straffen kunnen naar mijn mening bijdragen aan de geloofwaardigheid van de tenuitvoerlegging. Vooral omdat wij weten dat een snelle, daadwerkelijke en volledige tenuitvoerlegging van straffen in brede zin gewenst is.

We vragen ook ruimte voor de passende aanpak bij mensen die te maken hebben met schulden of waar de opgelegde straf ten tijde van de uitvoering meer effect kan hebben door een andere strafinvulling. Dit vanwege individuele omstandigheden en situaties die ten tijde van de oplegging van de strafbeschikking of het uitspreken van het vonnis of arrest niet bekend waren of niet voorzien konden worden.

Graag zetten wij ook de beweging door naar meer ruimte voor andere vormen van samenwerking en in de gegevensdeling, zodat wij nog meer rekening kunnen houden met de individuele omstandigheden van mensen. Daarom vragen we ook ruimte voor de verbetering van onze informatiepositie. Dit vraagt blijvende aandacht en inzet, ook van uw Kamer. We noemen hierbij voorbeelden zoals een Wet op de overheidsincasso of het delen van relevante informatie om ondermijnende criminaliteit nog beter te kunnen aanpakken.

Tot slot blijft ruimte en aandacht voor continuïteit en stabiele financiering nodig voor de kwaliteit van het werk en van onze gemotiveerde mensen. En dit eveneens op het terrein van de weerbaarheid van onze informatiesystemen (security) en onze organisatie in brede zin. Waarmee we nu en in de nabije toekomst kunnen blijven voldoen aan dat wat de maatschappij van ons vraagt. Van ons mag worden verwacht dat we kritisch zijn en de ruimte blijven voelen om knelpunten of verbeteringen die nodig zijn, ook via deze Stand van de Uitvoering aan de orde te stellen.

Graag nodig ik u net als afgelopen jaar uit om met ons in gesprek te gaan en uw reflecties op deze Stand met ons te delen.

Albert Hazelhoff
Algemeen Directeur CJIB

1 Introductie

Het CJIB: een korte introductie

Als publieke dienstverlener is het CJIB een niet meer weg te denken organisatie. Het CJIB is opgericht in het kader van de uitvoering van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wahv). Dit vormt sinds 1990 het fundament van het CJIB. Al na een jaar was het succes meetbaar en zichtbaar. Voorheen kon het voorkomen dat iemand zijn verkeersboete niet betaalde en dat daar geen gevolg aan werd gegeven. Met de komst van het CJIB is het inningspercentage aanzienlijk gestegen en verminderden de administratieve werkzaamheden bij politie en het OM. Een belangrijke bijdrage aan de geloofwaardigheid van de rechtshandhaving. De jaren daarna krijgt het CJIB steeds meer justitiële taken, zoals het innen van strafrechtboetes en schadevergoedingsmaatregelen, maar ook taken ten aanzien van de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen. Het imago en de zichtbaarheid van het CJIB leiden ertoe dat ook buiten het justitiële domein werd gevraagd onze expertise op het gebied van inning en incasso in te zetten. Bijvoorbeeld de inning en incasso van bestuurlijke boetes voor diverse overheidsorganisaties. Met deze taken heeft het CJIB een zichtbare en beeldbepalende positie ingenomen in de keten en de maatschappij. In het kader van de 'Compacte Rijksdienst' werd vervolgens besloten tot het 'clusteren' van de inkoop en inzet van gerechtsdeurwaardersdiensten bij het CJIB.

Inmiddels komen de acht grootste innende rijkspartijen in een breder samenwerkingsverband samen: het Samenwerkingsverband Clustering Rijksincasso (Samenwerkingsverband CRI)¹. Door te werken aan gezamenlijke dienstverlening streven zij naar een meer maatschappelijke verantwoorde overheidsincasso.

Het CJIB heeft zich ontwikkeld tot het inning en incassogezicht van de Rijksoverheid met veel kennis en expertise over hoe dit effectief en met menselijke maat ingevuld kan worden.

De rol van het CJIB in de regie op de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen vloeit voort uit de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen (wet USB). Het CJIB zorgt als ketenregisseur voor snelle, daadwerkelijke en volledige tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen. Wij doen dit vanuit het besef dat wij hiermee ingrijpende beslissingen uitvoeren en nemen met grote impact op de levens van mensen. We doen recht aan hen door een rechtvaardige uitvoering van strafrechtelijke beslissingen. Wij faciliteren ketenpartners door hen te voorzien van de juiste informatie, het delen van relevante data en inzichten en het inzetten van onze expertise.

Vanuit het ketenregisseurschap draagt het CJIB tot slot in toenemende mate bij aan erkenning van slachtofferschap en het te boven komen van de gevolgen ervan. Ondermeer door de taken met betrekking tot het informeren en raadplegen van slachtoffers en nabestaanden in de tenuitvoerlegging van straffen. Door op passende wijze te zorgen dat slachtoffers en nabestaanden worden beschermd en tijdig en goed zijn geïnformeerd over de tenuitvoerlegging van vonnissen zorgen we ervoor dat zij gezien en gehoord worden en er recht wordt gedaan aan de belangen.

¹ Het gaat om: Belastingdienst, CAK, CJIB, DUO, RVO, SVB, Dienst Toeslagen en UWV.

2 Ruimte die is ontstaan

Ruimte die is ontstaan

Aan het begin van deze Stand willen we stilstaan bij wat er in beweging is gekomen na het verschijnen van onze vorige stand. Mede dankzij de inzet van uw Kamer is er op meerdere knelpunten concreet zicht op een oplossing ontstaan danwel wordt het goede gesprek gevoerd over de oplossingsrichting en/of randvoorwaarden. Daar zijn we uiteraard heel blij mee, want daarmee dragen wij samen bij aan een sterkere publieke dienstverlening en het vertrouwen in de overheid. We weten elkaar steeds beter te vinden. Het goede samenspel tussen politiek, departement en uitvoering helpt de dienstverlening daarmee verder.

Beweging

We zullen in de volgende hoofdstukken meer concreet stilstaan bij de stappen die al zijn gezet. In algemene zin zien we dat er veel bewustzijn is ontstaan door de knelpunten die vorig jaar op de kaart zijn gezet. Dit heeft geleid tot:

- De gevraagde discretionaire ruimte om verhogingen bij verkeersboetes kwijt te schelden is opgenomen in het regeerprogramma en wordt uitgewerkt.
- Via moties en Kamervragen is aandacht gevraagd voor de diverse knelpunten uit de vorige stand.
- Meerdere amendementen die zijn ingediend en aangenomen in het kader van de nieuwe Wetboek van Strafvordering, waarin een aantal knelpunten uit de vorige stand centraal staat.

Tot slot werken we met departementen en (keten)partners ook samen aan het uitwerken van oplossingsrichtingen en bekijken we steeds of we ruimte kunnen nemen binnen de bestaande wet- en regelgeving.

3 Drie perspectieven

Stand van de Uitvoering 2024: thema Ruimte

In deze Stand behandelen we net als in de vorige stand vanuit drie perspectieven de dilemma's en knelpunten, te weten:

Rechtshandhaving met oog voor het individu

Als CJIB zorgen we ervoor dat straffen en/of sancties effectief ten uitvoer worden gelegd én zetten we ons in om te voorkomen dat mensen verder in de (financiële) problemen komen. Zo houden we het belang van de samenleving en slachtoffers goed in de gaten en geven we vorm aan een effectieve rechtshandhaving door oog te hebben voor het individu. We besteden aandacht aan de benodigde ruimte voor rechtshandhaving op maat en in de tenuitvoerlegging van straffen.

Werken voor de maatschappij vraagt om samenwerking en gegevensdeling

We staan stil bij de samenwerking en verbinding die nodig is in de rechtshandhaving en publieke dienstverlening en welke knelpunten vanuit dat perspectief door ons worden ervaren op het gebied van gegevensdeling.

Veilige, betrouwbare en deskundige uitvoering

We beginnen bij de ruimte die nodig is om betrouwbare dienstverlening te (blijven) leveren en staan vervolgens stil bij een tweetal specifieke opgaven: beschermen én weerbaar maken van onze organisatie en de uitdagingen die we zien op het vlak van informatievoorziening.

Het thema van deze Stand is dus ruimte. Die nemen we waar het kan, die krijgen we en die vragen we aan uw Kamer.

4

Rechtshandhaving
met oog voor het
individu

Bijdragen aan een geloofwaardige rechtshandhaving

In onze rechtsstaat kunnen we in vrijheid met elkaar samenleven. Wetten en regels zijn er om dit te waarborgen en moeten worden gehandhaafd. Als CJIB dragen we met onze werkzaamheden in belangrijke mate bij aan het doel van straffen, namelijk het sanctioneren van (strafwaardig) gedrag teneinde recht te doen aan de samenleving dan wel het bevorderen van de verkeersveiligheid. Voor het CJIB is het vanzelfsprekend dat straffen moeten worden ondergaan en verkeersboetes worden betaald. Dit is ook verankerd in de wettelijke tenuitvoerleggingsplicht: het CJIB is verplicht onherroepelijke beslissingen ten uitvoer te leggen samen met de partners in de tenuitvoerleggingsketen.

Als ketenregisseur staan wij voor een snelle, daadwerkelijke en volledige tenuitvoerlegging van door de rechter of officier van justitie opgelegde strafrechtelijke beslissingen, zodat daders hun straffen ondergaan. Dit is van wezenlijk belang voor een geloofwaardige rechtshandhaving, het draagt bij aan een veilige samenleving en er wordt recht gedaan aan slachtoffers en daders. Het CJIB heeft begrip voor de ingrijpende, maar noodzakelijke maatregelen die zijn en/of moeten worden genomen bij het uitvoeren van vrijheidsbenemede beslissingen vanwege de hoge bezetting in het gevangeniswezen. Wij delen tegelijkertijd de zorg dat een snelle, daadwerkelijke en volledige tenuitvoerlegging van straffen in brede zin steeds meer onder druk komt te staan. Zelfmelders worden nog maar beperkt opgeroepen en er worden minder aanhoudingen verricht onder mensen met kortere strafrestanten. De oplopende voorraden zullen moeten worden teruggedrongen, zodat opgelegde straffen in de praktijk altijd worden uitgevoerd, passend bij de situatie van de persoon. De langere doorlooptijden en beperkingen in de mogelijkheden voor daders om een celstraf te ondergaan en deze achter zich te laten, brengt bovendien maatschappelijke vraagstukken met zich mee, voor daders, slachtoffers en de samenleving.

Voor een geloofwaardige rechtshandhaving is borging van de menselijke maat in de normstelling het uitgangspunt. De uitlegbaarheid van de boetestelsels blijft in dat licht een punt van aandacht. Het CJIB heeft in de vorige stand het belang van balans in de boetestelsels voor verkeersboetes onder de Wahv ("Wet Mulder") en strafrechtboetes benoemd en dat zowel de hoogte als de eventuele verhogingen bij niet betalen, recht doen aan de ernst van het feit. De vraag om de boetestelsels tegen het licht te houden naar aanleiding van het rapport 'Boetestelsels in balans'² blijft het CJIB ondersteunen. De verhogingen voor verkeersboetes lopen uit de pas als deze worden vergeleken met verhogingen voor straf- en bestuursrechtelijke sancties.

Behouden van en bijdragen aan de geloofwaardigheid van de rechtshandhaving vraagt om rechtshandhaving op maat. In de normstelling, in de beslissing en de uitvoering door het CJIB. Bij die uitvoering zal er met oog voor de sanctie en het individu ruimte moeten zijn voor een passende aanpak. Zoals we hierna zullen toelichten betekent dit soms stevig kunnen optreden, maar ook gericht kunnen handelen als er evident onredelijke situaties (dreigen te) ontstaan of de situatie vraagt om inzet van alternatieve sanctiemodaliteiten.

Ruimte voor passende aanpak

In de tenuitvoerlegging van straffen

Zoals gezegd staan wij als ketenregisseur voor een snelle, daadwerkelijke en volledige tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen, zodat daders hun straffen ondergaan. Om er in de praktijk voor te zorgen dat straffen altijd worden uitgevoerd passend bij de situatie van de persoon, vraagt het CJIB om ruimte om samen met ketenpartners meer rechtshandhaving op maat toe te passen.

² Kamerstukken II 2022–2023, 29 398, nr. 1076

Het CJIB vraagt ruimte:

1. in een ‘Tenuitvoerleggingstafel’ meer rechtshandhaving op maat te beproeven

Het CJIB vraagt ruimte om samen met het OM meer rechtshandhaving op maat en beslissingen in de tenuitvoerlegging te beproeven, omkleed met de juiste rechtsstatelijke waarborgen. Hiermee kunnen we de feitelijke tenuitvoerlegging van opgelegde straffen verder versterken. Van een dergelijke versterking kan bijvoorbeeld sprake zijn indien moeilijk uitvoerbare opgelegde voorwaarden door afspraken passend bij de situatie van de persoon toch uitgevoerd kunnen worden.

2. alternatieve sanctiemodaliteiten in te kunnen zetten

Het gaat dan om gezamenlijke oplossingen voor situaties waarin sprake is van bijzondere omstandigheden en de opgelegde straf feitelijk niet of beperkt uitvoerbaar is en alternatieve sanctiemodaliteiten effectiever zouden kunnen zijn. Er is behoefte aan ruimte voor het toepassen van andere sanctiemodaliteiten, zoals in de vorige stand de vervangende taakstraf in plaats van vervangende hechtenis als voorbeeld al naar voren is gebracht. Inmiddels heeft uw Kamer het amendement van de heer Sneller (36636 – 17) voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering, dat hier op ziet, aangenomen. Het CJIB is blij met deze uitkomst, omdat hiermee de ruimte om tot een passende uitvoering van straffen te komen verder wordt vergroot. Daarnaast is er ook in de tenuitvoerlegging behoefte aan ruimte bij de (nadere) invulling van de opgelegde straf, zodat tijdens de tenuitvoerlegging rekening gehouden kan worden met situaties die zich voordoen in de uitvoeringspraktijk en nuances aangebracht kunnen worden. Hierover wordt onder meer gesproken in het kader van het initiatief wetsvoorstel Slimmer straffen, waarin enkele onderwerpen zijn verwerkt die ook onderdeel uitmaken van de verkenning Straffen op maat, een verkenning naar aanleiding van een motie van de heer Sneller³. Het CJIB is betrokken bij beide initiatieven.

³Kamerstukken II 2021-2022, 24 587, nr. 850

Dit kan de flexibiliteit en slagkracht vergroten, een belangrijke bijdrage aan de geloofwaardigheid van de uitvoering van door de rechter opgelegde straffen bewerkstelligen en bijdragen aan capaciteitsbeheersing in de keten.

3. tot onderbreking van een gevangenisstraf ingeval van bijzondere omstandigheden

Voor de wet USB bestond een bredere grondslag in het Wetboek van Strafrecht voor (tijdelijke) heenzending van gedetineerden in specifieke situaties. Het CJIB acht het wenselijk om gebruik te kunnen maken van een dergelijke grondslag om een vrijheidsbeneming bij bijzondere omstandigheden te kunnen onderbreken en op een later moment weer te hervatten. Hiermee wordt recht gedaan aan de tenuitvoerleggingsplicht en wordt de volledige straf ten uitvoer gelegd, maar ontstaat ruimte om rekening te houden met zwaarwegende belangen van de veroordeelde. Niet in alle gevallen is deze grondslag nu aanwezig, terwijl dat wel wenselijk is voor een passende en rechtvaardige tenuitvoerlegging. Gedacht wordt aan urgente situaties als de uitvaart van een naaste, een bevalling van een partner of het regelen van zorg voor minderjarige kinderen. Allemaal voorbeelden waarbij geen andere mogelijkheden zijn voor strafonderbreking. Het zal vooral gaan om onderbreking vlak na het moment van aanhouding, omdat na doorplaatsing naar de Dienst Justitiële Inrichtingen reeds verlofmogelijkheden bestaan voor soortgelijke gevallen. Bij het onderbreken van de gevangenisstraf dient altijd een brede belangenafweging plaats te vinden. Daarbij is terughoudendheid noodzakelijk vanuit de gedachte dat de straf dient te worden ondergaan, recht wordt gedaan aan de belangen van slachtoffers en detentie vanuit haar karakter altijd een zekere inbreuk maakt op de persoonlijke levenssfeer van de daders.

In de tenuitvoerlegging van geldboetes

Zoals in de inleiding benoemd, is het uitgangspunt voor het CJIB dat mensen hun betalingsverplichtingen voldoen. Dat gaat voor de meeste mensen goed. Het CJIB zet zich ervoor in dat betaling en waar nodig incasso tijdig en zo effectief mogelijk kan plaatsvinden. Door betaalgemak te bieden, tijd en ruimte te geven in de vorm van betalingsregelingen en indien nodig door de inzet van incasso instrumenten. Een passende aanpak betekent soms ook dat waar nodig een zwaarder middel moet worden ingezet om iemand te bewegen aan de betalingsverplichting te voldoen. Dat kan een zwaarder middel als beslaglegging door de deurwaarder of (verzoek tot) inzet van dwangmiddelen zijn. Voor strafrechtelijke geldboetes kan het gaan om de toepassing van de vervangende hechtenis.

Hierbij kan gedacht worden aan een door de rechter veroordeelde dader van strafbare feiten waarmee criminele winsten zijn behaald. De rechter kan deze dader veroordelen en een ontnemingsmaatregel opleggen om het wederrechtelijk verkregen voordeel terug te betalen. Het CJIB is belast met de inning van deze maatregelen. Als de dader dit bedrag niet betaalt – ook niet met een betalingsregeling – dan kan het CJIB een deurwaarder inzetten om het bedrag te verhalen op de dader. Waar nodig is als ultimum remedium ook de toepassing van door de rechter toegekende dagen gijzeling mogelijk.

Gijzeling kan ook door het CJIB worden toegepast voor door de rechter opgelegde schadevergoedingsmaatregelen. Het kan, afhankelijk van de schade, om lagere bedragen gaan maar ook om zeer hoge bedragen. Als deze strafrechtelijke beslissingen die de schade aan slachtoffers of nabestaanden van strafbare feiten moeten vergoeden ondanks de mogelijkheden die het CJIB biedt zoals betalingsregelingen, niet wordt betaald, kunnen de door de rechter toegekende dagen gijzeling, met instemming van het OM, ook worden ingezet als ultimum remedium.

De inzet van dwangmiddelen of vervangende hechtenis is altijd een ‘ultimum remedium’ en wordt niet ingezet als sprake is van betalingsonmacht. Het CJIB beoordeelt altijd persoonsgericht – op basis van individuele feiten en omstandigheden – het vervolg. Het CJIB ziet de dwangmiddelen of de vervangende hechtenis daarom als waardevolle en onmisbare instrumenten in specifieke situaties. De middelen blijven een belangrijk sluitstuk van de handhaving en dragen daarmee bij aan een geloofwaardige rechtshandhaving.

Ruimte voor toepassing ‘hardheidsclausules’

De uitvoering moet altijd met oog voor het individu plaatsvinden. Ook dat vraagt om ruimte voor een passende aanpak. Hierbij is het CJIB steeds op zoek naar de goede balans, omdat we als publieke dienstverlener onze taken op een maatschappelijk verantwoorde wijze willen uitvoeren. Een passende aanpak in aanvulling op de dienstverlening op maat, kan ook zijn dat er ruimte is om te handelen als de wettelijke tenuitvoerleggingsplicht tot evident onredelijke situaties leidt. We hebben ruimte gevraagd om in deze situaties recht te kunnen blijven doen aan de menselijke maat. Het CJIB kan in dat geval passend handelen door de van rechtswege verschuldigde verhogingen dan wel de tenuitvoerlegging te beëindigen in situaties waarin de voortzetting van de inning geen redelijk doel meer dient en/of de voortzetting leidt tot onevenredig hardvochtige situaties.

Het CJIB heeft de verhogingssystematiek bij het niet (meteen) betalen van een opgelegde verkeersboete op grond van de Wahv in haar vorige stand benoemd. Met de wens om gebruik te maken van de discretionaire bevoegdheid om de inning van verhogingen te beëindigen als de gevolgen evident onredelijk zijn. Zoals in de terugblik aangegeven is er sindsdien veel gebeurd. In het regeerprogramma is opgenomen dat het CJIB beter in staat moet worden gesteld om mensen die verkeren in situaties van overmacht te helpen door de verhogingen bij verkeersboetes kwijt te kunnen schelden. Ook is ter voorkoming van kosten de mogelijkheid om eerst een gratis betaalherinnering te sturen benoemd in het regeerprogramma. Het CJIB is nauw betrokken bij de uitwerking van de maatregelen.

Ook bij strafrechtelijke verhogingen bestaat de wens om persoonsgericht te kijken naar het kwijtschelden hiervan, bij situaties van aantoonbare overmacht of als de verhogingen onevenredig hardvochtige effecten heeft. Dat geldt des te meer als het bedrag van de tweede verhoging van 20% bovenop het openstaande te betalen bedrag zeer fors is, zoals bij hoge geldboetes of schadevergoedingsmaatregelen. Het kan dan gaan om duizenden euro's aan verhogingen. Inmiddels heeft uw Kamer het amendement van de heer Van Nispen, voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering (36636-15) aangenomen. Daarmee wordt de ruimte tot het buiten toepassing laten van de verhogingen bij strafrechtelijke geldelijke sancties geregeld. Dankzij deze inzet is ook hier concreet zicht op een oplossing.

Het CJIB heeft in de vorige stand tot slot verzocht de bestaande hardheidsclausule voor geldboetevonnissen te verbreden naar geldboetes opgelegd in een strafbeschikking en het grensbedrag voor toepassing daarvan. Ook hier is concreet zicht op een oplossing.

Ruimte voor toepassing hardheidsclausules

Uw Kamer heeft eind maart 2025 onderstaande amendementen van de heer Van Nispen voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering, aangenomen, te weten de:

- Mogelijkheid de tenuitvoerlegging van geldboetes te beëindigen te stellen op geldboetes van de 1ste categorie (36636-14)
- Mogelijkheid tot het toepassen van de hardheidsclausule bij geldboete-strafbeschikking (36636-16)

Het CJIB is blij met deze uitkomst, omdat hiermee de ruimte om tot meer rechtshandhaving op maat te komen wordt gerealiseerd.

5

Werken voor de
maatschappij vraagt
om samenwerking en
gegevensdeling

Ruimte voor proactiviteit in dienstverlening

Samenwerking tussen overheidsorganisaties is nodig voor een effectieve handhaving van wetten en regels en goede publieke dienstverlening. We werken vanuit onze kerntaken dan ook met veel overheidsorganisaties en andere partners samen. In de vorige stand heeft het CJIB benoemd dat in het kader van maatschappelijk verantwoorde incasso ook wordt samengewerkt met gerechtsdeurwaarders aan het partnerschap om in het contact naar mensen met schulden tot een effectieve en mensgerichte incasso te komen. Dit betekent dat we experimenteeruimte zoeken, waarin we op andere wijze samenwerking kunnen beproeven met gerechtsdeurwaarders en waarmee een andersoortige dienstverlening geboden kan worden. Deze experimenteeruimte biedt bijvoorbeeld de kans om te beoordelen hoe we gerechtsdeurwaarders effectief en eerder in het proces benutten om onnodig ingrijpende maatregelen en kosten voor mensen te voorkomen.

Verder samenwerken aan gezamenlijke dienstverlening

Om werk te maken van proactieve dienstverlening aan mensen is samenwerking als één overheid essentieel. Zoals in de introductie benoemd, werken de acht grootste rijkspartijen samen in het samenwerkingsverband CRI. Door te werken aan gezamenlijke, persoonsgerichte dienstverlening streven we naar een meer maatschappelijk verantwoorde overheidsincasso en het opereren als één overheid. Gegevensdeling en het oplossen van de knelpunten die zich daarbij voordoen speelt een belangrijke rol. Om (verder) invulling te geven aan de ambities van dit kabinet en uw Kamer voor mensen met schulden en betaalachterstanden, is het wenselijk dat aanvullende regelgeving de samenwerking op het gebied van Rijksincasso beter mogelijk maakt. Het CJIB vraagt aandacht voor een wettelijk kader ('Wet op de overheidsincasso') om bij te dragen aan het wegnemen van obstakels (zoals gegevensuitwisseling) en het versterken van maatschappelijk verantwoord incasseren.

Samen verder werken aan voorkomen van schuldenoploop

In onze vorige stand is benoemd dat we weten dat er een grote mate van overlap in personen bestaat met betalingsachterstanden bij verschillende uitvoeringsorganisaties, maar dat een grondslag om gegevens uit te wisselen met andere uitvoeringsorganisaties veelal ontbreekt. Dit bemoeilijkt de ambitie van het CJIB om zo passend en persoonsgericht mogelijk dienstverlening te bieden. Een flink aantal mensen die een betaalachterstand heeft bij het CJIB, heeft immers ook een betaalachterstand bij een andere uitvoeringsorganisatie. In 2024 betrof het 1,94 miljoen personen⁴ die een betaalachterstand hebben, bijna 500.000 bij twee of meer uitvoeringsorganisaties. Bij samenloop van vorderingen die mensen willen betalen aan de verschillende uitvoeringsorganisaties, kan het zich voordoen dat zij te maken krijgen met verschillende regels per vordering, verschillende contactpersonen en verschillende afspraken over hoe de vordering betaald moeten worden c.q. ophoging van de vordering kan worden voorkomen. Soms moeten zij veel en soms verschillende informatie verstrekken aan meerdere instanties, terwijl voor andere vorderingen informatie bijvoorbeeld al beschikbaar is bij de overheid. Het krijgen van goede dienstverlening wordt belemmerd door het ontbreken van hierop gerichte wetgeving. De verschillen in regels over het innen van overheidsvorderingen zorgen er voor dat het door mensen als complex wordt ervaren. De verschillen zijn ook niet altijd uitlegbaar of staan kwalitatieve en kwantitatieve verbeteringen in een gezamenlijke aanpak voor mensen met schulden in de weg. Dat mensen ook nog andere vorderingen moeten betalen aan de overheid, is ook niet altijd bekend bij de instanties die bezig zijn hun eigen vordering zo goed als mogelijk te innen. Mensen moeten dat nu zelf benoemen, maar overzien hun vorderingen, de verschillende instanties en mogelijkheden of vereisten niet altijd goed. Daardoor kan onvoldoende rekening worden gehouden met hun situatie en worden mensen geconfronteerd met veel extra werk, kosten en stress terwijl hun administratie mogelijk al niet (goed) op orde is. Mensen kunnen niet goed wijs worden uit de veelheid van brieven, informatie en vragen van instanties. Inzicht en overzicht of 'doenvermogen' ontbreekt ook bij een (grote) groep mensen.

⁴ Bron: CBS Betalingsachterstanden bij uitvoeringsorganisaties (peiljaren vastgesteld op 1 januari)

Het aanbieden van goede dienstverlening en bijzonder maatwerk aan mensen wordt belemmerd door het ontbreken van hierop gerichte wetgeving. Waarbij ook ruimte moet worden gelaten voor differentiatie gelet op het karakter van de vordering en specifieke bepalingen of belangen en bevoegdheden van de betrokken organisaties. Vanuit het Samenwerkingsverband CRI wordt ook met de verantwoordelijke departementen verkend om één wettelijk kader te creëren dat een basis biedt voor gegevensdeling, effectieve rechtsbescherming en regels bij gecoördineerde overheidsbrede inning en incasso. Een heldere, wettelijke regeling betekent dat aanpassing van talrijke materiewetten overbodig zou worden.

Wat is het knelpunt?

Er is geen grondslag om gegevens te delen met of op te vragen bij andere uitvoeringsorganisaties terwijl er een grote mate van overlap in personen bestaat met betalingsachterstanden bij verschillende uitvoeringsorganisaties. Een flink aantal mensen die een betaalachterstand heeft bij het CJIB, heeft dus ook een betaalachterstand bij een andere uitvoeringsorganisatie.

Wat is er nodig?

Om hier een passende oplossing voor te vinden wordt er via het Samenwerkingsverband CRI ook met de verantwoordelijke departementen verkend om één wettelijk kader te creëren voor gegevensdeling, effectieve rechtsbescherming en regels bij gecoördineerde overheidsbrede inning en incasso.

Uw aandacht en inzet wordt gevraagd in het aansporen en bevorderen van een integrale aanpak voor dit interdepartementale vraagstuk.

Vroegsignaal bij schulden

Daarnaast heeft het CJIB in de vorige stand aandacht gevraagd voor het gegeven dat slechts een kleine groep mensen met betaalachterstanden bij meerdere organisaties in beeld is bij Schuldhulpverlening. We weten dat het om veel mensen gaat, maar we weten niet wie deze mensen zijn. Het zou wenselijk zijn om een gezamenlijk vroegsignaal uit te wisselen met gemeenten om zo bij te dragen aan een versnelde en vereenvoudigde hulp bij schuldproblematiek, maar ook hier ontbreekt een wettelijke grondslag. Deze kwestie wordt meegenomen in de wetsevaluatie vroegsignalering van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs).

Wat is het knelpunt?

Slechts een kleine groep mensen met betaalachterstanden bij meerdere organisaties is in beeld bij Schuldhulpverlening.

Wat is er nodig?

Het zou wenselijk zijn om een gezamenlijk vroegsignaal uit te wisselen met gemeenten om zo bij te dragen aan een versnelde en vereenvoudigde hulp bij schuldproblematiek, maar hiervoor heeft het CJIB geen wettelijke grondslag.

Het CJIB vraagt een wettelijke grondslag voor het uitwisselen van een gezamenlijk vroegsignaal met decentrale overheden. Deze kwestie wordt ook meegenomen in de wetsevaluatie vroegsignalering van de Wgs.

Beide knelpunten zijn uw Kamer tevens aangeboden door het Netwerk van de Publieke Dienstverleners. We werken verder samen aan diverse knelpunten met betrekking tot dienstverlening, zoals de gegevensdeling tussen het zorg- en strafdoméin.

Verbeterde informatiepositie

Het CJIB streeft naar passende en persoonsgerichte dienstverlening die zo goed mogelijk aansluit bij de omstandigheden van mensen. Dit kan ertoe leiden dat, bijvoorbeeld door samenloop van verschillende betalingsregelingen bij zowel private als publieke partijen, iemand feitelijk onder het bestaansminimum terecht kan komen. Het CJIB is afhankelijk van informatie die mensen zelf aanleveren en deze is niet altijd compleet. De informatiepositie van het CJIB is dus in sommige gevallen niet voldoende. Daarnaast werkt het drempelverhogend voor mensen om bij het treffen van een betalingsregeling allerlei gegevens aan te moeten leveren. Het CJIB heeft dus niet altijd voldoende zicht op aflossingen aan andere (private) schuldeisers en daarmee onvoldoende beeld van de totale beschikbare afloscapaciteit. Het zou daarom behulpzaam zijn als het CJIB de beslagvrije voet kan toepassen in de minnelijke fase, zodat het bestaansminimum beter kan worden gewaarborgd. Door onze informatiepositie verder te verstevigen, kunnen we (nog) meer passende en persoonsgerichte dienstverlening bieden.

Wat is het knelpunt?

Het CJIB heeft niet in alle gevallen de gewenste informatiepositie om ervoor te zorgen dat betalingsregelingen zo goed mogelijk aansluiten bij de draagkracht van personen wegens een gelimiteerd zicht op de volledige afloscapaciteit.

Wat is er nodig?

Om de informatiepositie van het CJIB te verstevigen, hebben wij hiervoor de wettelijke ruimte nodig. Het CJIB is op basis van de huidige regelgeving in de minnelijke fase niet bevoegd om via derden inkomens- en vermogensgegevens te raadplegen, zoals de polisadministratie. We willen de bevoegdheid verkrijgen om deze informatie te mogen raadplegen, zodat we de maximale afloscapaciteit kunnen berekenen en daarmee het bestaansminimum nog beter kunnen borgen zonder dat mensen hiertoe allerlei stukken hoeven te overleggen.

Gegevensdeling om straffen passend uit te voeren

Gegevensdeling is ook essentieel bij het afpakken van crimineel vermogen in de tenuitvoerlegging van ontnemingsmaatregelen. Het succes hiervan wordt mede bepaald door een goede informatiepositie en het mogen delen van informatie in de keten of in internationaal verband. We kijken verkennend naar aansluiting bij de Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's) en ook of we kunnen aansluiten bij het verwijzingsportaal bankgegevens. Geregeld ontstaan er vragen over de toereikendheid van de grondslagen voor gegevensdeling. We maken deze vraagstukken inzichtelijk om het gesprek over de benodigde wet- en regelgeving aan te kunnen gaan.

6

Veilige, betrouwbare
en deskundige
uitvoering

Betrouwbare dienstverlening te (blijven) leveren

Om als uitvoeringsorganisatie betrouwbaar te kunnen zijn en blijven is voldoende ruimte voor het leveren van hoogwaardige dienstverlening aan mensen essentieel. De maatschappelijke norm hiervoor is een persoonsgerichte dienstverlening op maat en maatwerk waar nodig. Departementale taakstellingen maken aandacht hiervoor nog belangrijker, omdat daarmee (naar verwachting) extra druk op de uitvoering ontstaat. Het belang om professionele ruimte in te kunnen nemen wordt hierdoor ook groter. Aandacht voor continuïteit en stabiele financiering zijn van belang om aan de verwachte kwaliteit en maatschappelijke vraag te kunnen blijven voldoen.

Een zorgvuldige implementatie van nieuwe wetgeving of beleid is belangrijk. Hier heeft de uitvoering voldoende tijd en ruimte voor nodig. Zeker als er ook sprake is van ketenafhankelijkheden of meerdere organisaties betrokken zijn. Zo zien we bijvoorbeeld dat het nieuwe Wetboek van Strafvordering zijn schaduw vooruit werpt en weten we dat het beslag gaat leggen op ons verandervermogen in de komende jaren (en dat van ketenpartners in de strafrechtketen). We willen als CJIB voldoen aan alle relevante wettelijke vereisten. De hoeveelheid en snelheid waarmee nieuwe of gewijzigde eisen ontstaan, vraagt veel kennis, expertise en ruimte en is op onderdelen van invloed op de verandercapaciteit van de organisatie.

Ruimte binnen duurzame kaders informatievoorziening

Veel (Europese) regelgeving komt op ons af of is op ons afgekomen, met name op het gebied van informatievoorziening. Gedacht kan worden aan de Verordening artificiële intelligentie (AI Act) of de richtlijn Network and Information Security (NIS2⁵).

⁵ Geïmplementeerd in de vorm van de Cyberbeveiligingswet (Cbw).

Daar komt bij dat de snelheid van technologische en maatschappelijke veranderingen steeds meer vraagt van en eisen stelt aan wetgeving of kaderstelling op het gebied van technologie. In de vorige stand is hier al aan gerefereerd. Informatievoorziening vormt met onze mensen de ruggengraat van de organisatie. Het CJIB is dan ook steeds haar verhouding tot nieuwe technologieën en ontwikkelingen aan het bepalen en bijstellen.

Het CJIB benadrukt het belang van een rijksbreed handelingsperspectief als het gaat om technologische ontwikkelingen als Cloud en (generatieve) AI. Er is grote behoefte aan een slimme overheidsbrede sourcingsstrategie voor Nederland op basis van een heldere, aangescherpte toekomstvisie en strategie. Dit geeft uitvoeringsorganisaties de ruimte om sneller in te kunnen spelen op technologische ontwikkelingen en de organisatie in lijn hiermee te ontwikkelen, investeringen te doen en keuzes te kunnen maken.

Beschermen mensen en informatie

Zoals we in onze vorige stand constateerden neemt agressie en dreiging naar onze medewerkers toe. Als werkgever blijven wij dan ook de maatregelen treffen die nodig zijn om hen te beschermen. Bij agressie en geweld tegen medewerkers is het uitgangspunt dat er altijd aangifte wordt gedaan. We stellen ook hoge eisen aan de fysieke beveiliging van onze panden.

Ook het dreigingsniveau op het gebied van cybersecurity neemt toe. We hebben ons erop toe te rusten om de aan ons toevertrouwde informatie te beschermen.

Maar ook investeren in weerbaarheid en veerkracht

Tegelijkertijd beseffen we dat preventie alleen niet afdoende is. Technologische ontwikkelingen, geopolitieke spanningen en toenemende dreigingen vragen juist ook om te investeren in weerbaarheid en veerkracht. Naast voorkomen, is het noodzakelijk om voorbereid te zijn. Dit vraagt om inzet en ruimte, juist ook (inter)departementaal. Niet alleen als individuele organisatie, maar ook door zorg te dragen voor weerbare keten(s) om de continuïteit van dienstverlening te borgen.

Dit is een uitgave van het
Centraal Justitieel Incassobureau

Leeuwarden, april 2025

www.cjib.nl

